Ն. 4301 1880 ՄԱՐՏ 6 ԲԷՆԶԵԷՆՊԻՀ ԵՒՐՄԻՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՆԷ ԱԼԱՖՐԱՆԿՈ. 18 ՄԱՐՏ ԲԷՆԶԵԷՆՊԻՀ Ն. 4301

ՏԻԱԹԼԱՐ

Իսթանպոլ իչին
Պիր սէնէ մէճիտիյէ 10
»
Ալթըայ » 5
Իւչ » » 2 ½

—

Թաշրալար իչին
Պիր սէնէ, մէճիտիյէ 12
Ալթը այ » » 6
Իւչ այ » » 3
Բօսթա իւճրէթի պիզէ այիտ տիր։

Պիր նիւսխէ 40 փարա մէճիտ

Մասնցասէրի Էֆեմերտ

ՄԻԻՆԱՏԻԻ ԷՐՃԻԵԱՍ

ՌԷՊԻՒԻԼ ԱԽԲԸՐ ՝ ՄԱՐՏ

ԻԼԱՆԼԱՐ

Պիրինճի տէֆա իչին սաթըրը 3 ղրշ
Իքինճի » » » 2 ղրշ
Իւչիւնճիւ » » » 1 ղրշ

—

Իլան սըրասընա գօնուլմաեան իլանաթ ու իխթարաթըն սաթըրը 5 ղրշ

Մէքթուպլար Կ. Ց. Փանոսեան իմինէ եաղըլըր։

—

Իսթանպոլտա, Գալաթատա Բէնլիճիպիհ-պազարընտա Իրսի խանընտա Ն. 41։

ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Հռոմ, 16 մարտ

Մէճլիսի վիւքէլա ըէյիսի միւսիւ Քէրոլի, մէպուսան մէճլիսինտէ պու կիւն սուլհճուեանէ պիր նութգ իրատ իտիպ, Իթալեա հիւքիւմէթինին, Պերլին մուահէտէնամէսինին մուհաֆազասընը իսթէտիկինի, վէ տէվլէթը Ալիեէ Էսհամը համիլ օլան Իթալեալիլարըն մէնաֆիինէ տիգգաթ իթմէքտէ օլտուղունու պէեան, վէ ֆագաթ Պերլին մուահէտէսինտէ միւնտէրիճիւիթելիթ մալիեէ գոմիսիօնընըն, տէվլէթի Ալիեէ մալիեէսի իչին էն էյի չարէ օլտուղու զանընտա իսրար իթմիշ տիր։

Լօնտրա, 16 մարտ

Հինտիսթան նէզարէթի միւսթէշարը միւսիւ Սթանհօր, մէճլիսի մէպուսանտա վազը օլան պիր սիւալէ հէվապէն, մարքի տը Սալիսպրինին, տէվլէթի Ալիեէ վէ Եունանիսթան հուտուտը մէսէլէսինի մահէլինտէ թէտգիգ իչին պիր միւխթէլիթ գոմիսիօն թայեինէ տայիր օլան Մէքքիֆինէ հէնուզ պիճիմէ տէվլէթլեր թարաֆընտան մուվաֆֆաթ հէվապը արմատը հիհէթլէ, պու պապտէ թալեպ օլընան թաֆսիլաթը թէպլիղ իթմէք քէնտիսինճէ միւմքին օլմասորղընը պէեան իթմիշ տիր։

Ժէնէրալ Համլէյ, Անատօլուտա տէվլէթը Ալիեէ հուտուտընըն թահտիտի իչին գոմիսէր թայեին օլընմըշ տըր։

Լօնտրա, 16 մարտ

Աեան մէճլիսինտէ պաշ վէքիլ գօնթ տը Պիքնֆիլտ, մուախխարէն նէյր էյլէտիյի ինթիխապ պէեաննամէսինի միւտաֆաա իտիեոր։ Միւշարիւէյհ, տիկէր տէվլէթլէրին հէսիմ օրտուլարընընն միւթէմատիէն չօղալմասը մինասիպէթի իլէ հաղըր պուլընմագ լիզումինի պէեան իթմիշ, վէ Ինկիլթէրրանընն Էյրօբատա թէֆավվուզը տէյիլ նուֆուզը, սուլհը ումումի իչին էն էյի թէէմինաթ օլտուղու զանընտա պուլընմըշ տըր։

Սթէնտրտ զազէթասը, Ճաբոնիանընն, Ռուսիա ալէյհինտէ թէտարիքաթը հարպիէտէ տէվամ իթմէքտէ պուլընան Զինէ, Ռուսիանընն թէէվիգի իւզէրինէ պիր իլթիմաթիւմ կէօնտէրէճէկինի պէեան իտիեոր։

Բարիս, 16 մարտ

Մէճլիսի վիւքէլա ըէյիսի միւսիւ տը Ֆրէյսինէ, մէարիֆ նազըրը միւսիւ Ֆէրինին թազտիմ էյլէտիկի գանոննամէսինին 7 մատէսինին հէյեէթը աեան թարաֆընտան ըէտտ օլընմասը իւզէրինէ, հիւքիւմէթին, ռուխսաթսըզ ճէմիեէթլէրէ գարշը, փէսխ օլընմաեան էսքի գանոնլարը իճրա, վէ ֆագաթ սէրպէսթիի հարէքէթինի մուհաֆաղա իտէճէկինի մէճլիսի մէպուսանտա պէեան իթմիշ տիր։

Իշ պու ֆիֆատէ իւզէրինէ, մէճլիսի մէպուսան, 147 ըէյէ գարը 378 ըէյ իւէ, հէյեէթը վիւքէլաեա էմիեէթ գուրասը վիրմիշ, վէ միւսիւ Ֆէրինին գանոննամէսինի, հէյեէթը աեան թարաֆընտան իճրա իտիլէն թատիլաթ իլէ պէրապէր գապուլ էյլէմիշ տիր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Լա Թիւրքիյէ զազէթասընըն ըիվայեէթ իւզրէ պիլտիրտիկինէ կէօրէ, Եըլաբզ խանընտա վուրուլան Մուշլունուն գաֆիլի տիր տէյի չիպհէ օլընան Ամէրիգալը, Ամէրիգա սէֆարէթխանէսինէ իլթիճա էյլէմիշ տիր։ Մէրգումքն 300 լիրալըգ գէյմէթինտէ օլան սիլահլարը, Ամէրիգա սէֆարէթխանէսինին պիր թէրճէմանը մարիֆէթի իլէ մէօհրլէնմիշ տիր։

—Եէմէն վալիյի սապըգը Մուսթաֆա Ասըմ բաշա հազրէթլէրի, տիւնքի կիւն Տէրիսաատէթէ մուվասլէթլէ, տօղրուճա հարպիեէ նէզարէթինէ ազիմէթ, վէ նազըր բաշա հազրէթլէրիյլէ միւլագաթ իթիքաէն սօնրա, Պապը Ալիեէ կէլիպ, պաշ վէքիլ վէ տախիլիեէ նազըրը բաշարար հազարաթընը տախի զիեարէթ էյլէմիշ տիր։

—Օսմանլը հարպ էսիրլէրի մէսալիհինի թէսվիեէ իչին Բէթրէսպուրկտա պուլունան միրիլիվա Օսման բաշա, Օտէսսա վաբօրույլա պու կիւն Տէրիսաատէթէ մուվասլէթ իտէճէք տիր։

—Էսկի հիսապարտան տօրայը զուհուր իտէճէք միշքիլաթ իչին պիր նիզամնամէ թանզիմ օլունմասը, Շուրայի տէվլէթէ հէվալէ պույրուլմուշ տուր։

—Շիչլիտէ Ռուսիա գայմագամընը էօլսիւրէն Վէլի Մէհէմմէտ հագգընտա, Ռուսիա սէֆարէթխանէսինտէն Պապը Ալիեէ, տիւնքի կիւն տախի իքինճի թագրիր օլարագ պիր թագրիր տահա կէօնտէրիլմէկի իչիտիրմիշ տիր։ Պու թագրիրտէ, պէշ օն կիւնտէն պէրու Բէթրսպուրկտան հարէքէթ իթմիշ օլան Ռուսիա Տէրիսաատէթ սէֆիրի Մ. Նօվիդօֆուն, պու մասլահաթ խիթամ պուլունճաեա դատար Մոսգուատա դալաճաղը պիլտիրիլմիշ տիր։

—Մէրգումի Վէլի Մէհէմմէտի մուհաքէմէ իթմէք իւզրէ թէշքիլ օլունտուղունու եաղտըրմըշ տիվանը հարպ, տիւնքի կիւն, Ռուսիա մասլահաթկիւզարը Մ. Օնուեու տիվանա տավէթ էյլէմիշ տիր։

—Պէյդ օղտա Վիլիթալիս բաշա հազրէթլէրի թարաֆընտան էսկի ըսբարմաչէթ ֆապրիգասընըն եէնիտէն քիւշատ օլունաճաղը իչիտիլմիշ տիր։

—Ֆուատ բաշա հազրէթլէրինին, վիրմիշ օլտուղլարը պիր վարագատան տօլաեը, պու կիւն տիվանը հարպտա իսթինթադ օլունաճաղլարը իչիտիլմիշ տիր։

—Կէչէն ֆուրթունատա իւչ պէյլիք սանտալընընը զայպ օլտուղունու եաղմըշ իտիք։ Խապէր ալընտըղընա կէօրէ, պունլարտան պիր գըթասը մէյտանա չըգմըշ իսէ տէ, տիկէր իքիսի Թէրսանէտէն թայեին օլունան վաբօրլար թարաֆընտան էլան թէհարրի օլունմագտա պուլունմուշ տուր։

—Ճիւմա իրթէսի կիւնիւնտէն պէրու տէվամ իտէն ֆուրթունատան տօլայը Դարատէնիզտէն հէնուզ վաբօրլար կէլէմէմիշ տիր։

—Մարսիլիաեա կիթմէք իւզրէ Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ իթմիշ օլան Ֆլօրիօ Իթալիա գումբանեասը վաբօրլարընտան Մէտիթէրանիօ նամ վաբօր, Այիսթէֆանօս աչգլարընտա պիր Եունան կէմիսի իլէ միւսատէմէ իտէրէք, խայլիճէ զէտէլէտիկի կիպի, վաբօր տախի զէտէլէնմիշ օլտուղունատան, եօլունա տէվամ իտէմէյիպ, Տէրիսաատէթ լիմանընա ավտէթ էյլէմէկէ մէճպուր օրմուշ տուր։

—Ֆիլիբօբօլիս դազէթասընտա կէօրիւլէն պիր իլանը բէամիեէ կէօրէ, վիլաեէթին մէճլիսի ումումիսի մարտըն օնունճու կիւնիւ թօբլանը, մարտըն օթուզ պիրինճի կիւնինէ տաղդիրլաճաղ տըր։ Պու իճթիմատէ, պլուտճէ վէ մանթպուսաթ նիզամնամէսի, վէ Ֆիլիպէ իլէ Պուրկաս արասընտա ինշա օլունաճաղ տէմիր եօլ նիզամնամէսի, վէ չիֆթճիլէրէ իտիլէճէք մուավէնէթ իլէ պու խուսուս իչին ապա օլունաճաղ խիթիպրտպա տայիր նիզամնամէ, վէ վէզիրլեր իլէ էօչիւլէր նիզամնամէսի հագգընտա իճրայի միւզաքերաթ իտիլէճէք տիր։

—Ավսթրիա տէվլէթի Տէրիսաատէթ սէֆիրի գօնթ Տուպսքի, տիւնքի կիւն հուզուրը հազրէթի Բատիշահիեէ չըգմըշ տըր։

—Էտիրնէտէ միւհթէրէք օլան Ռումի պիւյիւք մէքթէպլինին միւճէտատէն ինշասը իչին, Ռումի բաթրիգխանէսինտէ պիր խեանէ տէֆթէրի քիւշատ օլունմուշ տուր։

—Արնավուտլուգտա պիր հատիսէ զուհուր իտէր իսէ, տէրհալ մրգտարը քեաֆի ասքէրին օրաեա սէվգի իչին, թէտապիրի յազըմէնին իթթիխաղ, Ավսթրիա զազէթալարը թարաֆընտան Ավսթրիա հիւքիւմէթինէ թավսիեէ օլունմագտա տը։

—Թէնսիգաթը ասքէրիեէ գօմիսիօնու հաֆթատա իւչ կիւն թէճէմմիւ իթմէքտէ պուլունուեօր։

Մէգբիւր գօմիսիօնտա պիլ միւզաքերէ դարար վիրիլէն խուսուս պէրվէճէհի աթի իսիշ, շէյլէ քի, ասքէրի Օսմանիեէ 30 տան միւթէճավիզ ֆըրգաեա միինգասէր պուլունաճագ վէ հէր ֆըրգա օն ալթը թապուր բիատէ, վէ իքի ալայ սիւարի, վէ եարբմ ալայ թօքճու իլէ պիր նըշանճը թապուրընտան իպարէթ պուլունաճագ տը։

Պու ֆըրգալար, սիրահ ալթընտա պուլունան ասքէրի նիզամիեէ թապուրլարընտան թէրքիպ զելընաճագ, վէ էսնայի հարպտա պու ֆըրգալարըն նօգանը, ըէտիֆ թապուրլարը յլա իթմամ իտիլէճէք տիր։

Պէհէր իքի ֆըրգա, պիր գօլ օրտու իթիպար օլընաճագ տը։

Գօմիսիօն, ժանտարմա նիզամնամէսինի էթրաֆը յլա միւզաքերէ իլէ իթմամ էյլէմիշ, վէ իրատէյի սէնիէսի իսթիհսալ գելընմագ իւզրէ Պապը Ալիեէ թագտիմ իթմիշ տիր։

Պիրինճի գօլ օրտու, խասսա օրտույի հիւմաեունու օլարագ, պիրինճի ֆըրգասը, Պէշիքթաշ ճիհէթինտէքի ասքէրի միւլիքեանէ, վէ իքինճի ֆըրգասը, Իսթանպօլ ճիհէթինտէքի ասքէրի միւլիքեանէ իթթիխաղ օլընմըշ տը։

—Ռուսիա իմբէրաթօրսու թարաֆընտան, Ռումէլիյի Շարգի վալիսի Այէզօ փաշաեա Սէնթ Ան վէ միւլիս գօմանանը Բաշիտ փաշա իլէ նաֆիա միւտիրինէ Սէնթ Սթանիսլաս նըշանլարընընն պիրինճի ռիւթպէլէրինտէն պիրէր գըթասը իհտա օլընմըշ տը։

—Սագբզ թիւճճարընտան օրուպ մալիք օլտուղու քիւլիեէթի սէրվէթինին մըգտարը քիւլիսինի շիմտիեէ դատար խայրաթ եօլընտա ոարֆ իթմիշ օլան միւսիւ Ճօրճիս Տրօմօգաիթիս, Աթինատա պիր թիմարխանէ ինչա վէ թէէսիսի իչին 15 պին ֆրանսըզ ալթունու հիպէ իթմիշ տիր։

ՊԷՕՅԻՒՐ ՊԻՐ ՃԻՆԱՅԷԹ

Մարաչտան եաղբլան պիր մէքթուպ չէհրի մէղքիւրատ վուգուպլան պիր ճինայէթի պէր վէճհի աթի նագլ ու հիքայէ էթմիշտիր։ Ցունվար 31-տէ շարաթ կիւնիւ ախշամ իւսթիւ սաաթ եարբմ բատտէլէրինտէ օն իքի օն իւչ եաշընտա պիր Քրիսթիյան չօճուղու Մարաշ միւթէպէրանընտան Տէվլէթ էֆէնտինին էվինէ կիտիպ պիր միգտար ագճէ վէ պիր աղ իտիլիք ալարագ քէնտի էվինէ տէօնէր իքէն թէքքէշէն համամը եանընտա նապտան Ահմէտին եիրմի պէշ օթուզ եաշընտա օլան օղլու Մէհէմմէտ մէրգումի չօճուղուն դարշընա չըգարագ օնու գօլարընտան թութար. չօճուգ քէնտիսինի պըրագմասը իչուն մէրգումի Մէհէմմէտ ըիճա ու իպրամ իտէր, վէ պիր արալըգ եաղասընը գուրթարմաղա չալըշըր։ Պունուն իւզէրինէ Մէհէմմէտ պէլինտէն պիր գամա չըգարըպ չօճուղուն պօղաղընա տայար, վէ սէս չըգարտըղը հալտէ պօղազլայաճաղընը թէհտիտլէ պիչարէ չօճուղու սիւրիւքլէյիպ քէնտի էվինէ գատար կէօթիւրիւր։ Էվսէֆ Մէհէմմէտին հէմշիրէսինէ մատտա քիմսէ պուլունմատըղընտան մէրգումի հէմշիրէսինէ եաթաղընը սէրմէսինի էմր իտէր, վէ մէզպուրէ եաթաղը սէրտիքտէն սօնրա Մէհէմմէտ օնու տիշարը գօվար, վէ չօճուղու եաթաղընա ալըպ թէքրար գամայը պօղաղընա տայար։ Չօճուգ գօրգուսունտան նաշի տիթրէյիպ պաելըը, վէ ճանավար Մէհէմմէտ սապահա գատար պիր գաչ քէրրէ պիչարէ չօճուղա ֆիիլի չէնի իճրա իթմիքտէն սօնրա չէֆֆագ վագթը օնու սալը վէրիր։

Պու պապտէ հիւքիւմէթի մահէմմէյէ չիքայէթ էտիլիպ էտիլմէյինէ, վէ մէրգումի Մէհէմմէտէ պիր ճէզա վէրիլիպ վէրիլմէմէյինէ տայիր հէնուզ պիր խապէր ալընմամըշ տը։ Լաքին, մուխպիրիմիզին մէքթուպընտան անլաշըլըր տըրընա կէօրէ, հիւքիւմէթէ շիքայէթ էտիլմիքտէ շահիտ իսթէնիլէճէյի, վէ պէօյլէ պիր ճինայէթի իսպաթ իչուն շահիտ պուլմադ միւմքին օլմայաճաղը միւլահազասիյլէ, հիւքիւմէթէ շիքայէթ իթմէք խուսուսունտա թէրէտտիւտ էտիլիյօր իմիշ։ Տօղրուսու պէօյլէ ճինայէթլէրի իրթիբեապ իտէնլէրին սայիրլէրէ իպրէթի միւէսիրէ օլաճագ տէրէճէտտէ շէտիտէն միւճաղաթը միւգթէզան ատալէթ տիր։

(Ա-եոբբեր)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մա մէնիունիյէ Մասիստէ օգուտուղունա կէօրէ, Թրապզօնտա տախի, գահրէզէտէկեան իչին 100 լիրա գատար իեանէ թօբլանմագը-դա հիմմէթ օլունմուշ տուր։

* * *

Պէյօղլուի ազգային գերեզմանատան գեանին վրայ քարուկիր ու հոյակապ հիւանդանոց մը, վարժարան մը եւ կալուածներ հանգանակութեամբ կառուցանելու համար մասնաժողով մը կազմուեր է, որոյ անդամ կգտնուին Կիւլպէնկեան Մ. Սերովբէ էֆէնտի, Ունճեան Աբիկ էֆէնտի, Կիւզէլեան էֆէնտի, Ֆօղց-Անթուան էֆէնտի եւ այլ նշանաւոր ազգայինք։ Այս մասնաժողովն արդէն նիստ մ'ընելով որոշեր է 1 ֆրանգ բաժնով 2 միլիոն ֆրանգի տոմակ շրջաբերութեան հանել, 1 միլիոնը՝ շինութեանց, եւ միւս 1 միլիոնը վճարակահանութեան յատկացնելու պայմանաւ բնդ հովանաւորութեամբ օսմանեան պանքային։ Ի նպաստ այս շինութեանց, Կիւլպէնկեան էֆէնտի՝ 5000, եւ Ունճեան էֆէնտի՝ 2000 լիրա նուիրել խոստացեր են։ Հիւանդանոցին մէջ՝ պապական ազգայնոց հիւանդք, եւ վարժարանին մէջ՝ պապական ազգայնոց որդիք ալ պիտի ընդունուին եղեր։ Առ այժմ այսչափ տեղեկութիւն կրցանք առնուլ։ Փորձենք մեզի կասկածել կուտան, թէ ներկային մէջ փայլուն ու փառաւոր երեւցող սոյն ձեռնարկութիւնը՝ ապագային մէջ կրնայ վէճի, խնդրոյ եւ ցնաստուց պատճառ ելլալ մեր ազգին համար, համաձայնութեան ծանր պահանջմունքը երեւան գալով։ Դեռ մոռցուած չեն՝ յիշեալ գերեզմանատան համար մեր ազգին դէմ յարուցեալ մեծամեծ դժուարութիւնք։ Կարծեմք, մոլեռանդութիւն բրած չեմք ելլար, եթէ այս խնդրոյն վրայ հրաւիրեմք այժմէն՝ մեր ազգին գործոց գլուխը գտնուողներուն խորին ուշադրութիւնը։ Ուրիշ բան է, եթէ մեզ անծանօթ պայմաններ ալ կգտնուին, եւ կրնան փարատել ամենայն կասկած։

—Տփխիսի առաջնորդ Դեր. Տ. Գաբրիէլ Ս. Արքեպիսկոպոս Այվազովսքի՝ այս տարի Ս. Երուսաղէմ ուխտի պիտի երթայ։

Փ-ՆՂ

Մասիսէն ալընարագ տիւնքի նիւսխէ-միզտէ տերճ օլընան Թէրճան մէքթուպընտան պաղըյյէ։

Գանք հիմա Հայաստանի քաղաքաց։ Նախ սա յայտնեմք որ մինչդեռ Պօլսոյ մէջ հազարաւոր անգործ մարդիկ կան ի շնորհս վերոյիշեալ պատճառաց, նոյնպէս հազարաւոր խեղճ և անոք ընտանիքներ կան. իսկ այս քաղաքաց մէջ այդ տեսակ անձինք շատ հազուագիւտ են. ամէն մարդ մեծ կամ փոքր գործ մը ունի շահու. այս քաղաքաց մէջ ամէթ չհամարուիր որ պասմա ծախող մը, խահվէ շաքար ալ ծախէ մի և նոյն խանութին մէջ, կամ թէ այսօր մանիֆաթուրայի գործ ընող ուրիշօր մը գժուարութիւն ունենայ կամ ամէթ համարի իւր գործը «խանթարիէի» կամ ուրիշ գործոյ մը դարձնել. հէրիք է որ դրամատէրն առաւել մեծ շահ մ'ընէ. ամէթը անգործ մնալը կը համարին։ Այս կողմերն Եւրոպական վաճառաց արժէքները գիտցող հազուագիւտ է՝ բաց ի շաքարի և խահուէի նման վաճառքներէ։ Հետևաբար ձեռքդ եթէ յաճախուդ մ'ինկաւ, 100 ին առնուազն 30էն բռնէ մինչև 100ին 100 շահերու ճանբայ ունիս. մի վախնար ծախէ, մանաւանդ եթէ գեղացի Թուրք մը կամ Քիւրդ մը ձեռքդ ինկաւ և եթէ դուն ալ մէկ քանի բառ այս կողմի Գաղղիերէնէն (Քրդերէն) գիտես, ա՛լ Աստուած խղճմտանք տայ քեզ. այս կողմի ապառիկներն ալ սանկ են։ Գեղացին գարնան մէջ կամ ձմեռը առանց ստակի կուգայ խանութդ, ուզածը կառնէ և դուն ալ կը գրես տետրակը (ինսաֆքնա) հաշուով, և երբ հունձքի սկսին, կերթաս կա՛մ ըստակդ կառնուս և կամ ցորեն, գարի և այլն, եթէ այս վերջիններն աւելի շահաւէտ դտար։ Քիւրդերուն քով մանաւանդ սա բնութիւնը կայ, որ եթէ անգամ մը վրադ վստահութիւն ունեցաւ, ա՛լ քսակն ալ ծոնեմէ, վէ վէզիրլեր իլէ էօչիւլէր նիզամնամէսի հագգընտա իճրայի միւզաքերաթ իտիլէճէք տիր։

—Ավսթրիա տէվլէթի Տէրիսաատէթ սէֆիրի գօնթ Տուպսքի, տիւնքի կիւն հուզուրը հազրէթի Բատիշահիեէ չըգմըշ տըր։

—Էտիրնէտէ միւհթէրէք օլան Ռումի պիւյիւք մէքթէպլինին միւճէտատէն ինշասը իչին, Ռումի բաթրիգխանէսինտէ պիր խեանէ տէֆթէրի քիւշատ օլունմուշ տուր։

—Արնավուտլուգտա պիր հատիսէ զուհուր իտէր իսէ, տէրհալ մրգտարը քեաֆի ասքէրին օրաեա սէվգի իչին, թէտապիրի յազըմէնին իթթիխաղ, Ավսթրիա զազէթալարը թարաֆընտան Ավսթրիա հիւքիւմէթինէ թավսիեէ օլունմագտա տը։

—Թէնսիգաթը ասքէրիեէ գօմիսիօնու հաֆթատա իւչ կիւն թէճէմմիւ իթմէքտէ պուլունուեօր։

Մէգբիւր գօմիսիօնտա պիլ միւզաքերէ դարար վիրիլէն խուսուս պէրվէճէհի աթի իսիշ, շէյլէ քի, ասքէրի Օսմանիեէ 30 տան միւթէճավիզ ֆըրգաեա միինգասէր պուլունաճագ վէ հէր ֆըրգա օն ալթը թապուր բիատէ, վէ իքի ալայ սիւարի, վէ եարբմ ալայ թօքճու իլէ պիր նըշանճը թապուրընտան իպարէթ պուլունաճագ տը։

Պու ֆըրգալար, սիրահ ալթընտա պուլունան ասքէրի նիզամիեէ թապուրլարընտան թէրքիպ զելընաճագ, վէ էսնայի հարպտա պու ֆըրգալարըն նօգանը, ըէտիֆ թապուրլարը յլա իթմամ իտիլէճէք տիր։

Պէհէր իքի ֆըրգա, պիր գօլ օրտու իթիպար օլընաճագ տը։

Գօմիսիօն, ժանտարմա նիզամնամէսինի էթրաֆը յլա միւզաքերէ իլէ իթմամ էյլէմիշ, վէ իրատէյի սէնիէսի իսթիհսալ գելընմագ իւզրէ Պապը Ալիեէ թագտիմ իթմիշ տիր։

Պիրինճի գօլ օրտու, խասսա օրտույի հիւմաեունու օլարագ, պիրինճի ֆըրգասը, Պէշիքթաշ ճիհէթինտէքի ասքէրի միւլիքեանէ, վէ իքինճի ֆըրգասը, Իսթանպօլ ճիհէթինտէքի ասքէրի միւլիքեանէ իթթիխաղ օլընմըշ տը։

—Ռուսիա իմբէրաթօրսու թարաֆընտան, Ռումէլիյի Շարգի վալիսի Այէզօ փաշաեա Սէնթ Ան վէ միւլիս գօմանանը Բաշիտ փաշա իլէ նաֆիա միւտիրինէ Սէնթ Սթանիսլաս նըշանլարընընն պիրինճի ռիւթպէլէրինտէն պիրէր գըթասը իհտա օլընմըշ տը։

—Սագբզ թիւճճարընտան օրուպ մալիք օլտուղու քիւլիեէթի սէրվէթինին մըգտարը քիւլիսինի շիմտիեէ դատար խայրաթ եօլընտա ոարֆ իթմիշ օլան միւսիւ Ճօրճիս Տրօմօգաիթիս, Աթինատա պիր թիմարխանէ ինչա վէ թէէսիսի իչին 15 պին ֆրանսըզ ալթունու հիպէ իթմիշ տիր։

ՊԷՕՅԻՒՐ ՊԻՐ ՃԻՆԱՅԷԹ

Մարաչտան եաղբլան պիր մէքթուպ չէհրի մէղքիւրատ վուգուպլան պիր ճինայէթի պէր վէճհի աթի նագլ ու հիքայէ էթմիշտիր։ Ցունվար 31-տէ շարաթ կիւնիւ ախշամ իւսթիւ սաաթ եարբմ բատտէլէրինտէ օն իքի օն իւչ եաշընտա պիր Քրիսթիյան չօճուղու Մարաշ միւթէպէրանընտան Տէվլէթ էֆէնտինին էվինէ կիտիպ պիր միգտար ագճէ վէ պիր աղ իտիլիք ալարագ քէնտի էվինէ տէօնէր իքէն թէքքէշէն համամը եանընտա նապտան Ահմէտին եիրմի պէշ օթուզ եաշընտա օլան օղլու Մէհէմմէտ մէրգումի չօճուղուն դարշընա չըգարագ օնու գօլարընտան թութար. չօճուգ քէնտիսինի պըրագմասը իչուն մէրգումի Մէհէմմէտ ըիճա ու իպրամ իտէր, վէ պիր արալըգ եաղասընը գուրթարմաղա չալըշըր։ Պունուն իւզէրինէ Մէհէմմէտ պէլինտէն պիր գամա չըգարըպ չօճուղուն պօղաղընա տայար, վէ սէս չըգարտըղը հալտէ պօղազլայաճաղընը թէհտիտլէ պիչարէ չօճուղու սիւրիւքլէյիպ քէնտի էվինէ գատար կէօթիւրիւր։ Էվսէֆ Մէհէմմէտին հէմշիրէսինէ մատտա քիմսէ պուլունմատըղընտան մէրգումի հէմշիրէսինէ եաթաղընը սէրմէսինի էմր իտէր, վէ մէզպուրէ եաթաղը սէրտիքտէն սօնրա Մէհէմմէտ օնու տիշարը գօվար, վէ չօճուղու եաթաղընա ալըպ թէքրար գամայը պօղաղընա տայար։ Չօճուգ գօրգուսունտան նաշի տիթրէյիպ պաելըը, վէ ճանավար Մէհէմմէտ սապահա գատար պիր գաչ քէրրէ պիչարէ չօճուղա ֆիիլի չէնի իճրա իթմիքտէն սօնրա չէֆֆագ վագթը օնու սալը վէրիր։

Պու պապտէ հիւքիւմէթի մահէմմէյէ չիքայէթ էտիլիպ էտիլմէյինէ, վէ մէրգումի Մէհէմմէտէ պիր ճէզա վէրիլիպ վէրիլմէմէյինէ տայիր հէնուզ պիր խապէր ալընմամըշ տը։ Լաքին, մուխպիրիմիզին մէքթուպընտան անլաշըլըր տըրընա կէօրէ, հիւքիւմէթէ շիքայէթ էտիլմիքտէ շահիտ իսթէնիլէճէյի, վէ պէօյլէ պիր ճինայէթի իսպաթ իչուն շահիտ պուլմադ միւմքին օլմայաճաղը միւլահազասիյլէ, հիւքիւմէթէ շիքայէթ իթմէք խուսուսունտա թէրէտտիւտ էտիլիյօր իմիշ։ Տօղրուսու պէօյլէ ճինայէթլէրի իրթիբեապ իտէնլէրին սայիրլէրէ իպրէթի միւէսիրէ օլաճագ տէրէճէտտէ շէտիտէն միւճաղաթը միւգթէզան ատալէթ տիր։

(Ա-եոբբեր)

Մա մէնիունիյէ Մասիստէ օգուտուղունա կէօրէ, Թրապզօնտա տախի, գահրէզէտէկեան իչին 100 լիրա գատար իեանէ թօբլանմագը-դա հիմմէթ օլունմուշ տուր։

* * *

Պէյօղլուի ազգային գերեզմանատան գեանին վրայ քարուկիր ու հոյակապ հիւանդանոց մը, վարժարան մը եւ կալուածներ հանգանակութեամբ կառուցանելու համար մասնաժողով մը կազմուեր է, որոյ անդամ կգտնուին Կիւլպէնկեան Մ. Սերովբէ էֆէնտի, Ունճեան Աբիկ էֆէնտի, Կիւզէլեան էֆէնտի, Ֆօղց-Անթուան էֆէնտի եւ այլ նշանաւոր ազգայինք։ Այս մասնաժողովն արդէն նիստ մ'ընելով որոշեր է 1 ֆրանգ բաժնով 2 միլիոն ֆրանգի տոմակ շրջաբերութեան հանել, 1 միլիոնը՝ շինութեանց, եւ միւս 1 միլիոնը վճարակահանութեան յատկացնելու պայմանաւ բնդ հովանաւորութեամբ օսմանեան պանքային։ Ի նպաստ այս շինութեանց, Կիւլպէնկեան էֆէնտի՝ 5000, եւ Ունճեան էֆէնտի՝ 2000 լիրա նուիրել խոստացեր են։ Հիւանդանոցին մէջ՝ պապական ազգայնոց հիւանդք, եւ վարժարանին մէջ՝ պապական ազգայնոց որդիք ալ պիտի ընդունուին եղեր։ Առ այժմ այսչափ տեղեկութիւն կրցանք առնուլ։ Փորձենք մեզի կասկածել կուտան, թէ ներկային մէջ փայլուն ու փառաւոր երեւցող սոյն ձեռնարկութիւնը՝ ապագային մէջ կրնայ վէճի, խնդրոյ եւ ցնաստուց պատճառ ելլալ մեր ազգին համար, համաձայնութեան ծանր պահանջմունքը երեւան գալով։ Դեռ մոռցուած չեն՝ յիշեալ գերեզմանատան համար մեր ազգին դէմ յարուցեալ մեծամեծ դժուարութիւնք։ Կարծեմք, մոլեռանդութիւն բրած չեմք ելլար, եթէ այս խնդրոյն վրայ հրաւիրեմք այժմէն՝ մեր ազգին գործոց գլուխը գտնուողներուն խորին ուշադրութիւնը։ Ուրիշ բան է, եթէ մեզ անծանօթ պայմաններ ալ կգտնուին, եւ կրնան փարատել ամենայն կասկած։

—Տփխիսի առաջնորդ Դեր. Տ. Գաբրիէլ Ս. Արքեպիսկոպոս Այվազովսքի՝ այս տարի Ս. Երուսաղէմ ուխտի պիտի երթայ։

Փ-ՆՂ

ցէն քաշէ ա՛ռ, 50 ղրշնոց բանն ալ 200 ղրշի կըլլեցուր, մարդը փոքրիկ կասկած մ՚անգամ չընէր վրադ, և հաւատարիմ են (1)։

Աւելորդ չէ յայտնել որ՝ այս կողմի Եւրոպացիներն ալ Հայերն են, որովհետև վաճառաշահութիւն, հաշիւ, դրամոց ելևէջ կամ տարբերութիւն, վաճառաց գնահատումն Հայն Հայերը գիտեն, իսկ Թուրքերը կամ Քիւրտերն ասանկ բարակ հաշիւներու չեն մտներ, «ղուրուշ ղուրուշ տըր» կըսեն կերթան. ոսկին կուզէ 100 ղրշի իլլեր է, կուզէ 300ի ելեր, նա իր ձեռքի ապրանքը ՇՐՐՐՐՐ ըսելով կը ծախէ, հերիք է որ քանի մը դահեկան աւելի կը վաստկի։ Այս տեսակետով ճշմարիտ է ըսել թէ՝ Հայք բարոյապէս տիրած են այս երկիրներուն, թէ՛ վաճառաշահութիւն, թէ՛ ամեն տեսակ արհեստ, թէ՛ հաշիւ և թէ գիտութիւնք իրենց ձեռքն ըլլալուն համար, այնպէս որ Թուրք տարրը եթէ դար մ՚ալ աշխատի չկրնար հաւասարիլ Հայոց։ Հետևաբար ես կրնամ հաստատել թէ ամեն ոք այս քաղաքաց մէջ ամեն տարի իւր դրամագլուխը եթէ չկրնապատկէ ալ, գէթ կէս մ՚ալ կուելցունէ վրան, լաւ մ՚ալ ուտել խմելէն վերջը (2)։

Իրաւ, պիտի ըսուի թէ հարստահարութիւններն ի՞նչ ընենք. լա՛ւ, բայց պէտք է գիտնալ որ ատոնք ալ ազգատին և տգէտին համար են, —լեզուն բերնին մէջ դարձող մարդ, ազգասէր, ուսման, դատողութեան և սրտի տէր մէկը ոչ մէկէ մը կը հարստահարուի, մանաւանդ Պոլիս մեծցող, այդ տեղի շուկայի բնակչութիւնը կարդացող մարդկը ո՞վ կը համարձակի հոս ոչ թէ հարստահարել՝ այլ քոթն անգամ մտիլ. բայց ուրիշ խնդիր է եթէ մէկը, իւր բաճկոնը ուզողին չապիկն ալ ինքը նուիրելու չափ յօժարամիտ կամ բարեսիրտ գտնուի։ Անդամ մը Կարնոյ ճանբան գնացած ատենս, Հայ մը տեսայ Աշքալէէն ասդին որ ձեռքը փայտի կտոր մը ունենալով առանձինն կերթար. նոյն դիշերը պատահեցաւ որ միեւնոյն պանդոկը իջևանեցանք և այդ Հայուն հետ ծանօթացանք. մարդը կըսէր թէ հինգ վեց հազար դահեկան ունի հետը և Կարինէն Բաբերդ կերթայ վաճառք գնելու համար. ըսի իրեն թէ ինչպէս առանց զէնքի այդչափ ստակ հետը առած առանձինն կերթայ. մեր այս խօսքին ի փոխարէն «Աստուած կը պահէ, բան չկայ» ըսաւ. հետևեալ օրը քանի մը ժամ ճանբայ ընելէ վերջը երկու սպառազինեալ Լազերու հանդիպեցանք, որք քիչ մը մենէ յառաջացող ընկերնիս բռնած էին և կողոպտելու յառաջաբանը կը կարդային «ծխախոտ և այլն» ուզելով, բայց հազիւ այդ յառաջաբանն ըսկըսած էին ատոնք, երբ մենք քանի մը ընկերով յերևան եկանք ճիշդ իրենց նման զինեալ. այս մարդիկը զմեզ տեսնելնուն պէս՝ ճանբայնին շարունակել սկսան, իրենց սկսած յառաջաբանը անշուշտ ուրիշի մը վրայ աւարտել որոշելով. այն ատեն միտքս եկաւ այն նախքնթաց աւուր անցէն Հայն, որուն համար սկսայ մտածել որ՝ այդ Լազերուն ձեռքն իյնար, և մեծ դաս մը առնէր ուրիշ անգամ այդպէս անխոհեմաբար ճանբորդութեան չելնելու համար (1)։

Կարելի է առարկուի նաև թէ գաւառացիք Պոլսեցիներէն առաւելութեան ի՞նչ ունին. ըստոյգ է. բայց պէտք է գիտնալ որ ատի քիչ շատ գործ մը կամ դրամագլուխ մը ունեցողին համար խընդիր անգամ չէ, մանաւանդ որ այն որ աղքատ է, իւր պարտքը եղած դեռելքը [illegible] անգամ իւր կարող ազգակիցներուն տրոցը վրայ կը բարդուի՝ ազգովին կարդադրութեամբ։ Այս և ասոնց նման ուրիշ հաւանական առարկութիւններուն ամենքը հոս չգրելով, միայն բաւական կը համարիմ որ ճշմարտութիւնը նշանակել թէ՝ Պոլսոյ Հայոց մինչև ցարդ այս կողմերը չտարածուիլը միայն որ պատճառն ունի որ՝ ինչպէս Պոլիս, Զմիւռնիա, Եդիպտոս, Հնդկաստան, Ճաբոն, Աւստրալիա և այլն և այլն ժամանակաւ անծանօթ էին Եւրոպացւոց, այնքան ալ Հայաստանի այս քաղաքներն անծանօթ մնացած են Պոլսոյ Հայոց նոյն իսկ մինչև այսօր. բայց Եւրոպացիք ո՛րքան առաւել հմտոյան իրենց անծանօթ մնացած աշխարհաց շահուցն ու գործոցն, այնքան իրենց գաղթականութիւնը բազմացուցին անոնց մէջ, հետևաբար այժմ իսկ ապագան այնպէս կերևի, որ օր մը այս քաղաքներուն շահուցն ալ մասնակից պիտի ըլլան այդ Եւրոպական գաղթականք, քանի որ Եւրոպական ազդեցութիւնք կսկսին տակաւ շրջաբերել իրը առաջնորդ գաղթականութեան, և այն ատեն ո՞ գիտէ թէ Պոլսեբնակ Հայերն ալ շատ ուշ չարժած չըլլան, և չ՚ափսոսան։

Հայաստանի բարեկարգմանց գըլխաւոր մասը՝ պէտք է հաւատամք՝ թէ նոյն իսկ Հայոց ձեռքը ի գործ դրուելու կարօտ բաներ են, և այս [illegible] մասն ըսածիս մէկ մասն ալ՝ Պոլսեբնակ քիչ շատ ուսեալ, արհեստագէտ և դրամատէր անձանց՝ այս կողմերու տգէտ և ամեն գործի մէջ դեռակիրթ անձանց հետ խառնուելով՝ արդի ընկերականութիւնը բարձր դիրքի մը վերածելն է։ — Ի՞նչ օգուտ ունի Հայոց յառաջադիմութեան, որ Պոլսոյ մէջ Հայ օրիորդներ անդամ Գաղղիարէն կը խօսին, մինչդեռ Հայաստանի քաղաքաց մէջ վաճառականն հապիւ երկու տող Հայերէն գրել գիտէ. (բացառութիւնը պէտք չէ մոռնալ, որ սակաւաթիւ է շատ.)

(1) Ինչպէս խայինէր վէ խըրսըզլար պուլունտուղու, վէ էհլի ըրզ էհալիյէ զարարլար վիրտիքլերի, վագաս սահիհ տիր, լաքին, չու տախի սահիհ տիր քի, պունլարըն քեֆֆէսի տախի էօյլէ ֆէնա ատամլար օլմատըգտան պաշգա, նասըլ քի մէզքիւր մէքթուպ տախի չէհատէթ իթմէքտէ տիր, Հայլարըմըզ իչին պիրէր սիւտու սաղըլաճագ վէ եունու գըրբըլաճագ գօեուն վէ գուզու մագամընտա պուլունմագտա տըրլար. հալպու քի չու պիզիմ եէնի սօֆուլուգ ազգասէրլերի, կիւեա պիր տիպլօմաթլըգ իտէրէք, գուրուլար եանընտա եաշլարը տախի եագմագլըղա, վէ քեֆֆէյի Քիւրտլերի գուրտ հալինտէ կէօթէրմէքլիկէ գալգըշմագտա տըրլար քի, պունտան տա մուզիրը պիր Թարիգ օլամազ։

Պիզիմ ազգամուզ տիպլօմաթլարըն զայիֆ ազգլարը վէ զայիֆ գավվէրինէէ, միլէթին մէնֆաաթը իչին, եալան վէ եանլըշ տախի սէօյլէմէքլիք, վէ հէր թարիգ ու թէտպիրի թութմագլըգ ճայիզ իմիշ, հալ պու քի շէյթանտան մէլէք տօղմազ, վէ պինապէրին եալանտան՝ վէ եանլըտան վէ ֆիթնէ վէ ֆէսատտան տախի խելիք տօղամազ, հէր ագլէ վէ հէր մանթըգա գարշը տըր։

(2) Պու տախի բէք պիւյիւք պիր սահիհլիք տիր, թաշրալարտա հէր եէրտէ Հայլարըմըզ, հէր ճիհէթլէ իլերուտէ պուլունմագտա, վէ թիւրքլերտէն, վէ սայիր միլլէթլերտէն չօգ բարա գազանմագտա տըրլար, ֆագաթ, էսէֆ օլունաճագ եէրի չու տուր քի, անճագ էսկի ուսուլտէ բարա գազանըգ կէչինմէքլիկէ գանաաթ իտէրէք, մէտենիյյէթտէ իլերուլէմէքլիկէ չալըշմատըգտան պաշգա, նիչէ տէֆալար չէքմէքտէ օլտուգլարը զուլում ու թէատտիլէրէ, պիզգաթ քէնտիլէր սէպէպլիյյէթ վիրմէքտէ տիրլեր։

(1) Պու տախի պիւյիւք պիր սահիհլիք տիր. Հայլարըմըզ էմրի պասիրէթէ բիւյէթ իտէրէք, մատտի վէ մանէվի հիհէթլերտէ, քէնտի մէնֆաաթլարընը տիւչինէհէք վէ գաեըրաճագ եէրտէ, հէր չէյի եա Ալլահըն, եա Բատիշահըն, վէ եա տա խալգըն ինսաֆը իւզերինէ պըրագարագ, պէլա վէ գազաեը, պիզգաթ քէնտիլէր տավէթ իթմէքտէ տիրլեր։

(1) Հէր ղազէթալարըմըզտա օգունմագտա օլան մէքթուպլար, միլէթիմիզին հատտէն զիեատէ զուլմէթի ճէհալէթտէ պուլունմասընա չէհատէթ իթմէքտէ տիրլեր. վէ նասըլ քի պու մէքթուպտա չէհատէթ իթմէքտէ տիր, թէքմիլ Հայաստանտա նէ պիր տպարան վէ նէ տէ պիր քիթապճը տիւքքեանը պուլունմագտա օլտուղունտան, հալիյլէ խալգ Բրօթէսթան քիթապլարընա միւրաճաաթա մէճպուր պուլունմագտա տըր։

Պիզիմ ազգասէրլեր, քէնտիլեր պէօյլէ էքսիքլերի տիւչինիւլ չարէսինէ պագաճագ եէրտէ, Բրօթէսթանլարըն իլերու կիթմէքտէ օլմասընա հիտտէթլէնմէքտէ տիրլեր. իմի, ինկիզ թէքբարէն սէօյլէրիզ քի, պիզտէ պու իհմալ վէ պու թէքեասիլ տէվամ իթտիքճէ, թապիաթիյլէ թէքմիլ մէյտան, ազ վագըթտան, միսիօնարլարա գալաճագ տըր։

(1) Ինչ օգուտ ունի Պոլսոյ մէջ տասը քսան կտոր տպարան ունենալ և ազգային թերթերուն մինչ իսկ հասարակ սրճարաններու մէջ շրջաբերիլը, մինչդեռ այս կողմերու գիւղականք և նոյն իսկ քաղաքացիք՝ թող ըլլան մեծ հարստութեան տէր, տարին 5 ղրշ լրագրի ստակ չեն տար և լրագրի ոչ երես կը տեսնեն և ոչ տեսնելու պէտք կըզգան։ Խմբագիր, դուք իբրև տպարանի տէր լաւ գիտէք թէ՝ Պոլսոյ մէջ գրաշարք կամ տպարանապետք ինչ կը շահին իրենց տաժանակիր աշխատութեամբ. քանզի պէտք եղածէն աւելի տպագրապետներ խռներ են այդ տեղ, և որպէս զի անգործ չմնան, իրարու հետ միշտ կը մրցին նուազագոյն գնով տպելու համար։ Ես գիտեմ թէ ֆորման մինչև քանի ղրուշի գործ կընեն. նոյնպէս և գրաբաճառները. բայց ես մինչ իսկ Կարնոյ մէջ, Բարձր Հայոց մայրաքաղաքին մէջ, չտեսայ տպարան մը, որ գոնէ Սաղմոս, Հեգարան, Օրացոյց, Աւետարան, Քերական, Ընթերցարան և այլն տպէ. գոնէ չը տեսայ փոքրիկ խանութ մը, որ դասական պիտոյք եղած գրքեր ունենայ և վաճառէ. ընդհակառակն՝ քանի մը Բողոքականներ պզտիկ մամուլ մը ունէին և տեսայ որ Բողոքականի փոքրիկ խանութ մը կայ, որ մինչև Ամերիկայէն Պոլիս ընկերութեան տպել տուած Հայերէն գրքերն ունի և կը վաճառէ, և Կարնոյ մինչև անդամ էն համբաւաւոր Հայ վարժարանին մէջ տղայք այդ գրքերէն կը գնեն և կը կարդան, քանզի ուրիշ վաճառող չկայ (1)։ Միթէ մէկ տպագրապետ իւր դարձարանն այս քաղաքներէն մին փոխադրէ, մանաւանդ եթէ կեդրոն քաղաք մ՚ըլլայ այդ, միթէ Պոլսոյ մէջ վաստկածին չա՞փ կը վաստկի։ Անշուշտ այժմ Պոլիս գիտող բոլոր գաւառացիք պիտի դիմեն այդ տըպագրապետին վաճառատունը. Պոլիս 5 ղրուշի ծախուած գիրքն այս կողմերը 10 կամ 15 ղրուշ է, շատ գրքեր ալ զարմանալի գներով կը վաճառուին։ (Շարունակելի)

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԺԷՆԷՐԱԼ ԼՕՐԻՍ ՄԷԼԻԳՕՖ

Ժէնէրալը Միւշարիլէյհ իւզէրինէ մուախխարէն իտիլէն սուլի գաստա տայիր Քէօրնիչէ Ցայթունկ զազէթասընա քէնտի մուխպիրի թարաֆընտան ատիտէքի թաֆսիլաթ կէօնտէրիլմիշ տիր.

Բէթրէսպուրկ, 1 մարտ

Տիւն պիւթիւն սէրայ խալգը, 76 եաշընտա օյարագ վէֆաթ իթմիշ օլան վէ իմբէրաթօրիչանըն ատիդ սէրայ գաբնիլարընտան պուլունան գօնթէս Բրէթասօֆուն ճէնազէ ալրաեընա, թա Մոսգու տէմիր եօլու մէյդիֆինէ գատար բիֆագաթ իթմիշ իտի։ Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆ, մէզքիւր զիյնէթտէն ավտէթինտէ, արապաեա սիւր օլուպ, վէ մաեէթինտէ իբի նէֆէր Գազագ ասքէրի պուլունտուղու հալտէ, Մօսգայիա ճատտէսինտէն կէչմէքտէ իտի։ Միւշարիլէյհ ինչ օգուտ ունի Պոլսոյ մէջ տասը քսան կտոր տպարան ունենալ և ազգային թերթերուն մինչ իսկ հասարակ սրճարաններու մէջ շրջաբերիլը, մինչդեռ այս կողմերու գիւղականք և նոյն իսկ քաղաքացիք՝ թող ըլլան մեծ հարստութեան տէր, տարին 5 ղրշ լրագրի ստակ չեն տար և լրագրի ոչ երես կը տեսնեն և ոչ տեսնելու պէտք կըզգան։ Խմբագիր, դուք իբրև տպարանի տէր լաւ գիտէք թէ՝ Պոլսոյ մէջ գրաշարք կամ տպարանապետք ինչ կը շահին իրենց տաժանակիր աշխատութեամբ. քանզի պէտք եղածէն աւելի տպագրապետներ խռներ են այդ տեղ, և որպէս զի անգործ չմնան, իրարու հետ միշտ կը մրցին նուազագոյն գնով տպելու համար։ Ես գիտեմ թէ ֆորման մինչև քանի ղրուշի գործ կընեն. նոյնպէս և գրաբաճառները. բայց ես մինչ իսկ Կարնոյ մէջ, Բարձր Հայոց մայրաքաղաքին մէջ, չտեսայ տպարան մը, որ գոնէ Սաղմոս, Հեգարան, Օրացոյց, Աւետարան, Քերական, Ընթերցարան և այլն տպէ. գոնէ չը տեսայ փոքրիկ խանութ մը, որ դասական պիտոյք եղած գրքեր ունենայ և վաճառէ. ընդհակառակն՝ քանի մը Բողոքականներ պզտիկ մամուլ մը ունէին և տեսայ որ Բողոքականի փոքրիկ խանութ մը կայ, որ մինչև Ամերիկայէն Պոլիս ընկերութեան տպել տուած Հայերէն գրքերն ունի և կը վաճառէ, և Կարնոյ մինչև անդամ էն համբաւաւոր Հայ վարժարանին մէջ տղայք այդ գրքերէն կը գնեն և կը կարդան, քանզի ուրիշ վաճառող չկայ (1)։ Միթէ մէկ տպագրապետ իւր դարձարանն այս քաղաքներէն մին փոխադրէ, մանաւանդ եթէ կեդրոն քաղաք մ՚ըլլայ այդ, միթէ Պոլսոյ մէջ վաստկածին չա՞փ կը վաստկի։ Անշուշտ այժմ Պոլիս գիտող բոլոր գաւառացիք պիտի դիմեն այդ տըպագրապետին վաճառատունը. Պոլիս 5 ղրուշի ծախուած գիրքն այս կողմերը 10 կամ 15 ղրուշ է, շատ գրքեր ալ զարմանալի գներով կը վաճառուին։ (Շարունակելի)

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԺԷՆԷՐԱԼ ԼՕՐԻՍ ՄԷԼԻԳՕՖ

Ժէնէրալը Միւշարիլէյհ իւզէրինէ մուախխարէն իտիլէն սուլի գաստա տայիր Քէօրնիչէ Ցայթունկ զազէթասընա քէնտի մուխպիրի թարաֆընտան ատիտէքի թաֆսիլաթ կէօնտէրիլմիշ տիր.

Բէթրէսպուրկ, 1 մարտ

Տիւն պիւթիւն սէրայ խալգը, 76 եաշընտա օյարագ վէֆաթ իթմիշ օլան վէ իմբէրաթօրիչանըն ատիդ սէրայ գաբնիլարընտան պուլունան գօնթէս Բրէթասօֆուն ճէնազէ ալրաեընա, թա Մոսգու տէմիր եօլու մէյդիֆինէ գատար բիֆագաթ իթմիշ իտի։ Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆ, մէզքիւր զիյնէթտէն ավտէթինտէ, արապաեա սիւր օլուպ, վէ մաեէթինտէ իբի նէֆէր Գազագ ասքէրի պուլունտուղու հալտէ, Մօսգայիա ճատտէսինտէն կէչմէքտէ իտի։ Միւշարիլէյհին գօնաղը, մէզքիւր ճատտէստէ, վէ խալհ իտիլմիշ օլան Ալման քիլիսէսինին թագարշըսընտա պուլունուպ, գօնաղը էօնիւնտէ տախի նէօպէթճիլէր պէքլէմէքտէ տիրլեր։ Մօսգայիա ճատտէսի վէ սօգաղը, Բէթրէսպուրկուն էն գալապալըգը վէ էն միւքէմմէլ սօգաղը տըր։ Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն գօնաղընտան թագրիպա 150 ատըմ ուզագտա Ալմանեա սէֆարէթխանէսի, վէ պունուն գարշըսընտա Միւճթէմէյի Ամերիգա սէֆարէթխանէսի վագի տիր։ Տիւնքի կիսալի զիյնէթլի կիւնլերտէ, մէզքիւր ճատտէստէ եիւզլէրճէ արապալար, վէ խընճախընճ բիատէ իզտիհամ կէշթի կիւզար իտէրլեր։ Գաթիլ, պու գալապալըգտան եագաեը գուրթարամաեաճաղընտան, էկէր քէնտիյի թէլէֆ իթմէք, եախօտ ասըլմագ խթէմէզ իսէ, պէքլէմէսի լազըմ կէլիր իտի։

Իշթէ եէվմի մէզքիւրտէ, Հիբրօլիթ Մլատէյքի նամընտա թագրիպա օթուզ եաշընտա, կիւզէլճէ կէյինմիշ, էսմէրճէ պիր Լէհլի եէհուտի, գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն ավտէթինէ ինթիզարէն, Բօսթ նամ սօգագտա տօլաշմագտա իտի։ Մէրգումուն եէտիտէ քիւչիւք պիր րէվոլվէր օլուպ, տօլաշըրը սօգագ իսէ, Մօսգայիա ճատտէսինին քէօշէսինտէ վէ գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն գօնաղընտան թագրիպա ալթը ատըմ ուզագտա տըր։ Մլատէյքի, մէզքիւր իբի սօգագլարըն քէօշէսինտէ տուրուպ, պազէն Բօսթ սօգաղընտա վէ պազէն տախի Մօսգայիա ճատտէսինտէ տօլաշմագտա, ֆագաթ տայիմա ժէնէրալըն խանէսինտէն պիր խայլի մէսաֆէ ուզագտա պուլունմագտա իտի։ Միւշարիլէյհին խըզմէթճի վէ գարուճուլարը քէնտիսինի բէք ալչա կէօրմիւշլեր իտի իսէ տէ, սուա չիւպհէեէ վարմամըշլար իտի։

Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն արապասը մուվասըլէթ իթտիկինտէ, մէճհուլ քիմսէ Մօսգայիա ճատտէսինէ տօղրու սիւրթլէ իլերլէտի։ Մէրգումուն քէօշէէ մուվասըլէթի էնատէ, ժէնէրալ արապատան աշաղը ինմէքտէ իտի։ Օլ վագըթ գաթիլ գըեամ իտիպ, վէ ժէնէրալտան իբի իւչ ատըմ ուզագտա օլտուղու հալտէ, միւշարիլէյհին իւզէրինէ աթէշ իթտի։ Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆ, նըսֆէն գօնաղը թարաֆընա տէօնմիւշ օլմադլէ, պիթ թապի արգասընը գաթիլէ չէվիրմիշ իտի։ Պինապէրին գուրշուն սաղ գօլթուղունուն արասընտան կէչիպ, ժէնէրալըն բարաբսիսի իլէ թիւնիւյիւնիւ տէլմէքտէն գայրի պիր ֆէնալըգ հասըլ իթմէտի։ Միւշարիլէյհ իսէ, մէզքիւր հալի վիճուտինտէ հիտտ իտէրէք, տէրհալ արդասընա տէօնտիւ, վէ գաթիլի թութմագ իսթէտի։ Ֆագաթ գաթէն Մլատէյքի ըէվոլվէրի եանընտա օլտուղու հալտէ, եէրէ սէրիլմիշ իտի։ Շէօյլէ քի 19 եաշընտա պիր աէլիգանլը, գաթիլին արգասընտան գօշուպ, վէ իբինճի տէֆա գուրշուն սըգմասընա վարմամըշլար իտի։

Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն արապասը մուվասըլէթ իթտիկինտէ, մէճհուլ քիմսէ Մօսգայիա ճատտէսինէ տօղրու սիւրթլէ իլերլէտի։ Մէրգումուն քէօշէէ մուվասըլէթի էնատէ, ժէնէրալ արապատան աշաղը ինմէքտէ իտի։ Օլ վագըթ գաթիլ գըեամ իտիպ, վէ ժէնէրալտան իբի իւչ ատըմ ուզագտա օլտուղու հալտէ, միւշարիլէյհին իւզէրինէ աթէշ իթտի։ Գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆ, նըսֆէն գօնաղը թարաֆընա տէօնմիւշ օլմադլէ, պիթ թապի արգասընը գաթիլէ չէվիրմիշ իտի։ Պինապէրին գուրշուն սաղ գօլթուղունուն արասընտան կէչիպ, ժէնէրալըն բարաբսիսի իլէ թիւնիւյիւնիւ տէլմէքտէն գայրի պիր ֆէնալըգ հասըլ իթմէտի։ Միւշարիլէյհ իսէ, մէզքիւր հալի վիճուտինտէ հիտտ իտէրէք, տէրհալ արդասընա տէօնտիւ, վէ գաթիլի թութմագ իսթէտի։ Ֆագաթ գաթէն Մլատէյքի ըէվոլվէրի եանընտա օլտուղու հալտէ, եէրէ սէրիլմիշ իտի։ Շէօյլէ քի 19 եաշընտա պիր աէլիգանլը, գաթիլին արգասընտան գօշուպ, վէ իբինճի տէֆա գուրշուն սըգմասընա վարմամըշլար իտի։ Գաթիլ գաթէ ինսանը իւզէրինէ պրագարագ, պէլա վէ գազաեը, պիզգաթ քէնտիլէր տավէթ իթմէքտէ տիրլեր։

Պիզիմ ազգասէրլեր, քէնտիլեր պէօյլէ էքսիքլերի տիւչինիւլ չարէսինէ պագաճագ եէրտէ, Բրօթէսթանլարըն իլերու կիթմէքտէ օլմասընա հիտտէթլէնմէքտէ տիրլեր. իմի, ինկիզ թէքբարէն սէօյլէրիզ քի, պիզտէ պու իհմալ վէ պու թէքեասիլ տէվամ իթտիքճէ, թապիաթիյլէ թէքմիլ մէյտան, ազ վագըթտան, միսիօնարլարա գալաճագ տըր։

Պիզիմ ազգասէրլեր, քէնտիլեր պէօյլէ էքսիքլերի տիւչինիւլ չարէսինէ պագաճագ եէրտէ, Բրօթէսթանլարըն իլերու կիթմէքտէ օլմասընա հիտտէթլէնմէքտէ տիրլեր. իմի, ինկիզ թէքբարէն սէօյլէրիզ քի, պիզտէ պու իհմալ վէ պու թէքեասիլ տէվամ իթտիքճէ, թապիաթիյլէ թէքմիլ մէյտան, ազ վագըթտան, միսիօնարլարա գալաճագ տըր։

Ինչ օգուտ ունի Պոլսոյ մէջ տասը քսան կտոր տպարան ունենալ և ազգային թերթերուն մինչ իսկ հասարակ սրճարաններու մէջ շրջաբերիլը, մինչդեռ այս կողմերու գիւղականք և նոյն իսկ քաղաքացիք՝ թող ըլլան մեծ հարստութեան տէր, տարին 5 ղրշ լրագրի ստակ չեն տար և լրագրի ոչ երես կը տեսնեն և ոչ տեսնելու պէտք կըզգան։ Խմբագիր, դուք իբրև տպարանի տէր լաւ գիտէք թէ՝ Պոլսոյ մէջ գրաշարք կամ տպարանապետք ինչ կը շահին իրենց տաժանակիր աշխատութեամբ. քանզի պէտք եղածէն աւելի տպագրապետներ խռներ են այդ տեղ, և որպէս զի անգործ չմնան, իրարու հետ միշտ կը մրցին նուազագոյն գնով տպելու համար։ Ես գիտեմ թէ ֆորման մինչև քանի ղրուշի գործ կընեն. նոյնպէս և գրաբաճառները. բայց ես մինչ իսկ Կարնոյ մէջ, Բարձր Հայոց մայրաքաղաքին մէջ, չտեսայ տպարան մը, որ գոնէ Սաղմոս, Հեգարան, Օրացոյց, Աւետարան, Քերական, Ընթերցարան և այլն տպէ. գոնէ չը տեսայ փոքրիկ խանութ մը, որ դասական պիտոյք եղած գրքեր ունենայ և վաճառէ. ընդհակառակն՝ քանի մը Բողոքականներ պզտիկ մամուլ մը ունէին և տեսայ որ Բողոքականի փոքրիկ խանութ մը կայ, որ մինչև Ամերիկայէն Պոլիս ընկերութեան տպել տուած Հայերէն գրքերն ունի և կը վաճառէ, և Կարնոյ մինչև անդամ էն համբաւաւոր Հայ վարժարանին մէջ տղայք այդ գրքերէն կը գնեն և կը կարդան, քանզի ուրիշ վաճառող չկայ (1)։ Միթէ մէկ տպագրապետ իւր դարձարանն այս քաղաքներէն մին փոխադրէ, մանաւանդ եթէ կեդրոն քաղաք մ՚ըլլայ այդ, միթէ Պոլսոյ մէջ վաստկածին չա՞փ կը վաստկի։ Անշուշտ այժմ Պոլիս գիտող բոլոր գաւառացիք պիտի դիմեն այդ տըպագրապետին վաճառատունը. Պոլիս 5 ղրուշի ծախուած գիրքն այս կողմերը 10 կամ 15 ղրուշ է, շատ գրքեր ալ զարմանալի գներով կը վաճառուին։ (Շարունակելի)

մագտա իտի։ Պատէհու տիկէր պիր չօգ ժէնէրալլար վէ պիւյիւք մէէմուրլար, քեաֆֆէսինին տախի մաեէթլէրինտէ գաղագլար պուլունաուղու հալտէ, թէպրիքէ կէլտիրէր։

Նակեահ ուզուն վէ շամաթալը հուրրա սէտալէրի իչիտիլտի։ Զիւնքի Ռուսիա վէլիի ահտընը զէվճէսի կրանտ տիւչէս, մաեէթինտէ եալընըզ պիր նէֆէր գատըն պուլունտուղու, վէ իբի պէյկիրլի այրդ ֆայթօնտա օթուրմուշ օլտուղու հալտէ կէլմէքտէ իտի։ Պիր արալըգ օլ գատար գալապալըգ թօրլանտը քի, գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն գօնաղը էօնիւնտէն կէչիլմէսի միւմքինսիզ օլտու։ Սուլի գաստան եարբմ սաաթ սօնրա, պէն մահէլլի մէնզարէտէ պուլունտուղումա, կրան տիւքլերին վէ իմբէրաթօր խանէտանը ըէճայրընըն թէպրիքէ կէլտիքլերինի. վէ խալգ թարաֆընտան հիւանի սուրէթտէ գապուլ օլունտուգլարընը կէօրտիւմ։

Միւշարիլէյհա կրանտ տիւչէս գօնթ Լօրիսմէլիգօֆա քենտի գարթտը վիզիթինի պրագրամ, էհալինէն ալգըշլարը արասընտա ազիմէթ էյլէտի։ Կրան տիւք Զարէվիչ տախի, բիֆագաթընտա քիմսէ օլմատըղը, վէ զաեէթ ատի վէ աչդ ֆայթօնա սիւար օլմուշ իտուկի թագտիրտէ, թէպրիքէ կէլտի։ Միւշարիլէյհ, ուզագտան կէօրիւլէպիլիր վէ թանընըշպիլիր իտի։ Միւշարիլէյհին սիմասընտա պիր էսէրի վագար վէ չիտատէթ միւշահատէ օլունուեօր իտի։ Պու արալըգ գօրգու հիսս օլունաճագ գաթիլլէր պուլունմատըղընտան, Զարէվիչ ահէսթէ ահէսթէ արապատան աշաղըեա էնտի, վէ տօղրուճա գօնթ Լօրիս Մէլիգօֆուն եանընա կիթտի։ Միւշարիլէյհ պիր միւտէթ ժէնէրալը գօնաղընտա գալըպ, տիշարը չըգտըղընտա, վէ արապասընա ըաքիպէն հարէքէթ էյլէտիկինտէ, հէր թարաֆտան հուրրա սէտալէրի իչիտիլտի։ Կրան տիւք Ալէքսիս տախի մաեէթինտէ քիմսէ օլմաեարագ, ժէնէրալա վիզիթա վիրտի։

Բէթրսպուրկ, 5 մարտ

Պու սապահ, սաաթ օն պիրի չէյրէք կէչէրէք, Մլատէյքի, Սիմէօնոֆ մէյտանընտա ասքէրը։ Մէզքիւր մէյտանտա, տար աղաճըյլա պէրապէր պիր գաթիկեահ թէտարիք իտիրմիշ իտի։ Տէօրթ պուչուգ թապուր ասքէր, գաթիկեահէն էթրաֆընտա տիզիրմիշ իտի, վէ խալգ, ժանտարմա պէօլիւքլերի մարիֆէթիյլէ, գաթիկեահտան թագրիպա 150 դատէմ ուզագտա պուլունտուրուլմագտա իտի։ Մահէլլի մէզպուրտէ պիր չօգ ժէնէրալլար վէ օֆիչիալլար պուլունմագտա իտի։

Սաաթ օն պիրտէն պէշ տագըդա սօնրա, մահ.քիւմ օլան քիմսէ սիեահ էլպիսէլէր կէյինմիշ, վէ գօլլարը սըրթընտան զինճիրպէնտ օլմուշ օլտուղու հալտէ, արապա իլէ զահիր օլտու։ Մլատէյքի քիւչիւք պօյլու, սիեահ սաչլը, ազ պէեըզլը պիր քիմսէ օլուպ, ըէնկի սօլմուշ, ֆագաթ պաչընը տիք թութմագտա, վէ իբի թարաֆընը սէյր իտէրէք, խալգը թէճէսսիւս իթմէքտէ իտի։ Արապանըն էօնիւնտէ վէ արգասընտա Գազագլար պուլունուեօր իտի։ Մէզքիւր արապա գաթըկեահա գատար կիթտի, վէ մահքիւմ օլան շախս, էթրաֆընտա պուլունանլարը թէֆթիշ իթմէքիւզրէ աեաղա գայգտը։ Ժանտարմանըն պիրի մէրգումըն իրլէրինի չէօզտիւ։ Մուախխարէն մէրգումգաթլիկեահա չըգարըլարագ, մահքիւմիեէթ իլամը օգունտու։ Բարաբէն պիրի, մահքիւմիւն եանընա եագլաշարագ, քէնտիսինէ պիր խաչ թագտիմ իթտի։ Մլատէյքի, քէնտիսինին գապահթլը օլտուղունու

(101)

ԽՂՈՒԹՅՈՒՆ ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻ

—

ՎԵՑԿԻՎՂ

Ֆրանսերեն գրեցին Ալ. Դիւմա հայր և Ֆրանսուա Ֆոշե

Թարգմանեցին Ս. Ալամդարեան և Ս. Ալամդարեան

Ամբողջ գիշերը Ֆրանսան ոտքի էր։ Ամբողջ գիշերը Ֆրանսան ոտքի էր։ Ամբողջ գիշերը Ֆրանսան ոտքի էր։

ՄԱԼԱԴԻԵՍ ԴԵ ՊՈՐՏՐԷ

SIROP D'HYPOPHOSPHITE DE CHAUX
DE GRIMAULT & C

ԿԿՕՖԻՆԱՅԻ ԽՈՍՓՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն տեսակ ցաւերու դարմանելու համար։ Ամենայն տեսակ ցաւերու դարմանելու համար։ Ամենայն տեսակ ցաւերու դարմանելու համար։